

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

6 päivänä heinäkuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi 2011/95/EU – Pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman myöntämisedellytyksiä koskevat vaatimukset – 14 artiklan 4 kohdan b alakohta – Pakolaisaseman peruuttaminen – Kolmannen maan kansalainen, joka on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta – Vaara yhteiskunnalle – Oikeasuhteisuuden arviointi

Asiassa C-402/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Raad van State (ylin hallintotuomioistuin, Alankomaat) on esittänyt 15.6.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 20.6.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

vastaan

M.A.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev, varapresidentti L. Bay Larsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit P. G. Xuereb, T. von Danwitz ja I. Ziemele,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- M.A., edustajanaan R. C. van den Berg, advocaat,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman ja M. H. S. Gijzen,
- Unkarin hallitus, asiamiehinään Z. Biró-Tóth ja M. Z. Fehér,
- Euroopan komissio, asiamiehinään J. Hottiaux ja F. Wilman,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

kuultuaan julkisasiamiehen 17.5.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (EUVL 2011, L 337, s. 9) 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat M.A., joka on kolmannen maan kansalainen, ja Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (oikeus- ja turvallisuusasioista vastaava valtiosihteeri, Alankomaat; jäljempänä valtiosihteeri) ja joka koskee M.A:n kansainvälisestä suojelusta tekemän hakemuksen hylkäämistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 3 Direktiivin 2011/95 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”Tämän direktiivin päätavoitteena on toisaalta varmistaa se, että jäsenvaltioissa sovelletaan yhteisiä perusteita kansainvälistä suojelua todella tarvitsevien henkilöiden yksilöimiseen, ja toisaalta se, että nämä henkilöt saavat vähimmäistason mukaiset edut kaikissa jäsenvaltioissa.”
- 4 Direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:
”Tämän direktiivin tavoitteena on vahvistaa vaatimukset kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle.”
- 5 Direktiivin 12 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
”Pakolaisasema jätetään myöntämättä kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, jos on vakavaa syytä epäillä, että hän on:
a) tehnyt rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmisyyttä vastaan, siten kuin nämä rikokset on määritelty asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa;
b) tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen turvapaikkamaan ulkopuolella ennen kuin hänet otettiin maahan pakolaisena eli ennen pakolaisaseman myöntämiseen perustuvan oleskeluluvan myöntämishetkeä – –”
- 6 Saman direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:
”Jäsenvaltioiden on myönnettävä pakolaisasema sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, joka II ja III luvun mukaisesti täyttää pakolaisaseman myöntämisen edellytykset.”

7 Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”4. Jäsenvaltiot voivat peruuttaa, lakkauttaa tai jättää uusimatta valtion elimen, hallinnollisen elimen, tuomioistuimen tai lainkäyttöelimen pakolaiselle myöntämän aseman, kun

--

b) hän on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

5. Jäsenvaltiot voivat 4 kohdassa kuvatuissa tilanteissa päättää olla myöntämättä asemaa pakolaiselle, jos tällaista päätöstä ei ole vielä tehty.”

8 Kyseisen direktiivin 17 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä ei katsota henkilöksi, joka voi saada toissijaista suojelua, jos on perusteltua syytä olettaa, että hän on:

--

b) tehnyt törkeän rikoksen;

--

3. Jäsenvaltio voi katsoa, että kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö ei voi saada toissijaista suojelua, jos hän on ennen asianomaiseen jäsenvaltioon pääsyään tehnyt yhden tai useamman 1 kohdan soveltamisalaan kuulumattoman rikoksen, josta voitaisiin määrätä vankeusrangaistus, jos se olisi tehty kyseisessä jäsenvaltiossa, ja jos hän on jättänyt alkuperämaansa ainoastaan välttääkseen näistä rikoksista johtuvia seuraamuksia.”

9 Direktiivin 21 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos 1 kohdassa mainitut kansainväliset velvoitteet eivät sitä kiellä, jäsenvaltiot voivat palauttaa pakolaisen riippumatta siitä, onko tämä saanut virallisesti pakolaisaseman, jos:

--

b) hän on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 M.A. haki 5.7.2018 kansainvälistä suojelua Alankomaissa.

11 Valtiosihteeri hylkäsi kyseisen hakemuksen 12.6.2020 tekemällään päätöksellä. Päätöksessään valtiosihteeri katsoi, että M.A.:lla oli syytä pelätä vainotuksi joutumista alkuperämaassaan, mutta koska hänet oli tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, häntä oli pidettävä yhteiskunnalle vaarallisena.

- 12 Valtiosihteeri perusteli päätöksensä tältä osin sillä, että alankomaalainen rikostuomioistuin oli vuonna 2018 tuominnut M.A:n 24 kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen, koska hän oli saman illan aikana syylistynyt kolmeen seksuaaliseen tekoon pakottamiseen, yhteen kyseisen rikoksen yritykseen sekä yhteen matkapuhelimen varkauteen.
- 13 M.A. nosti 12.6.2020 tehdystä päätöksestä kanteen.
- 14 Alioikeus kumosi tämän päätöksen 13.7.2020 antamallaan tuomiolla sen perusteella, että valtiosihteeri ei ollut perustellut riittävällä tavalla yhtäältä sitä, että M.A:n teot olivat niin törkeitä, että pakolaisaseman myöntämättä jättäminen oli oikeutettua, ja toisaalta sitä, että M.A. oli todellinen, välitön ja riittävän vakava vaara yhteiskunnan jollekin perustavanlaatuiselle intressille.
- 15 Valtiosihteeri on valittanut kyseisestä tuomiosta Raad van Stateen (ylin hallintotuomioistuin, Alankomaat) eli ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.
- 16 Valituksensa tueksi valtiosihteeri väittää ensinnäkin, että M.A:n tekoja on pidettävä yhtenä lainvastaisena tekona, jota on pidettävä erityisen törkeänä rikoksena, kun otetaan huomioon tekojen luonne, niistä määrätty rangaistus ja teoista Alankomaiden yhteiskunnalle aiheutuva häiriövaikutus. Valtiosihteeri väittää toiseksi, että se, että M.A. on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, on lähtökohtaisesti osoitus siitä, että M.A. on yhteiskunnalle vaarallinen.
- 17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma seikoista, jotka on otettava huomioon sen selvittämiseksi, onko rikosta, josta kolmannen maan kansalainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla, pidettävä direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna erityisen törkeänä rikoksena. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin yhtyy myös Conseil d'État'n (ylin hallintotuomioistuin, Belgia) asiassa C-8/22 esittämiin kysymyksiin, koska pääasian asianosaisten välillä on erimielisyyttä siitä, mitä tarkoitetaan käsitteellä ”yhteiskunnalle vaarallinen”.
- 18 Tässä tilanteessa Raad van State on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
 - ”1) Milloin rikos on direktiivin [2011/95] 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla niin ’erityisen törkeä’, että jäsenvaltio voi evätä kansainvälistä suojelua tarvitsevalta henkilöltä pakolaisaseman?

Ovatko direktiivin [2011/95] 17 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun ’törkeään rikokseen’ sovellettavat perusteet, sellaisina kuin ne on esitetty unionin tuomioistuimen 13.9.2018 antaman tuomion Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713) 56 kohdassa, merkityksellisiä arvioitaessa, onko kyseessä ’erityisen törkeä rikos’? Jos näin on, onko vielä lisäperusteita, jotka tekevät rikoksesta ’erityisen’ törkeän?
 - 2) Onko direktiivin [2011/95] 14 artiklan 4 kohdan b alakohta tulkitettava siten, että sen mukaan vaara yhteiskunnalle on toteen näytetty pelkästään sen perusteella, että pakolaisaseman saaja on lainvoimaisesti tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, vai onko sitä tulkitettava siten, että sen mukaan pelkkä langettava lainvoimainen tuomio erityisen törkeästä rikoksesta ei riitä osoittamaan yhteiskunnalle aiheutuvan vaaran olemassaoloa?

- 3) Jos pelkkä langettava lainvoimainen tuomio erityisen törkeästä rikoksesta ei riitä osoittamaan yhteiskunnalle aiheutuvan vaaran olemassaoloa, onko direktiivin [2011/95] 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tulkittava siten, että sen mukaan jäsenvaltion on osoitettava, että hakija on langettavan tuomionsa jälkeenkin edelleen yhteiskunnalle vaarallinen? Onko jäsenvaltion näytettävä toteen, että tämä vaara on todellinen ja välitön, vai onko potentiaalisen vaaran olemassaolo riittävä? Onko direktiivin [2011/95] 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa, tarkasteltuna yksin tai yhdessä suhteellisuusperiaatteen kanssa, tulkittava siten, että sen mukaan pakolaisasema saadaan peruuttaa vain, jos tällainen peruuttaminen on oikeasuhteinen ja jos vaara, jota pakolaisaseman saaja merkitsee, on riittävän vakava oikeuttamaan peruuttamisen?
- 4) Jos jäsenvaltion ei tarvitse osoittaa, että hakija on langettavan tuomionsa jälkeenkin edelleen yhteiskunnalle vaarallinen ja että tämä vaara on todellinen, välitön ja riittävän vakava pakolaisaseman peruuttamisen oikeuttamiseksi, onko direktiivin [2011/95] 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tulkittava siten, että sen mukaan vaara yhteiskunnalle on toteen näytetty lähtökohtaisesti sen perusteella, että pakolaisaseman saaja on lainvoimaisesti tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, mutta tämä voi osoittaa, että hän ei merkitse tai ei enää merkitse tällaista vaaraa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, millä perusteilla rikosta voidaan pitää direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna ”erityisen törkeänä rikoksena”.
- 20 Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat peruuttaa pakolaiselle myönnetyn aseman, kun hän on yhteiskunnalle vaarallinen siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.
- 21 Direktiivin 14 artiklan 5 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat direktiivin 14 artiklan 4 kohdassa kuvatuissa tilanteissa päättää olla myöntämättä pakolaisasemaa kolmannen maan kansalaiselle, jos hänen kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksestaan ei ole vielä tehty päätöstä.
- 22 Tämänpäiväisen tuomion Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Törkeän rikoksen tehnyt pakolainen) (C-8/22) 27–42 kohdasta ilmenee, että saman direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan soveltaminen edellyttää kahden erillisen edellytyksen täyttymistä eli yhtäältä sitä, että asianomainen kolmannen maan kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta sen osoittamista, että hän on vaarallinen yhteiskunnalle siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on.
- 23 Ensin mainitusta edellytyksestä on heti aluksi muistutettava, että sekä unionin oikeuden yhtenäinen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan tavoin ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen merkityksen ja

- ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, 36 kohta ja tuomio 15.11.2022, Senatsverwaltung für Inneres und Sport, C-646/20, EU:C:2022:879, 40 kohta).
- 24 Tältä osin on niin, että koska kyseisen direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tai missään muussakaan mainitun direktiivin säännöksessä ei määritellä ilmaisua ”erityisen törkeä rikos”, sitä on tulkittava sen tavanomaisen merkityksen mukaisesti, joka sillä on yleiskielessä, ottaen samalla huomioon asiayhteys, jossa sitä käytetään, ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa ilmaus on (ks. vastaavasti tuomio 7.9.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (SEUT 20 artiklaan perustuvan oleskeluoikeuden luonne), C-624/20, EU:C:2022:639, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 25 Ensinnäkin ilmaisun ”erityisen törkeä rikos” tavanomaisesta merkityksestä yleiskielessä on korostettava yhtäältä, että termi ”rikos” tarkoittaa tässä yhteydessä tekoa tai laiminlyöntiä, joka merkitsee asianomaisen yhteiskunnan oikeusjärjestyksen vakavaa loukkaamista ja joka tästä syystä on sellaisena säädetty rikosoikeudellisesti rangaistavaksi kyseisessä yhteiskunnassa.
- 26 Toisaalta ilmaisulla ”erityisen törkeä” viitataan – siltä osin kuin sillä lisätään kyseiseen rikoksen käsitteeseen kaksi luonnehdintaa – rikokseen, joka on poikkeuksellisen törkeä, kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 38 kohdassa.
- 27 Seuraavaksi asiayhteydestä, jossa ilmaisua ”erityisen törkeä rikos” käytetään, on ensinnäkin korostettava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohta on poikkeus tämän direktiivin 13 artiklassa ilmaistusta säännöstä, jonka mukaan jäsenvaltioiden on myönnettävä pakolaisasema sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle, joka täyttää pakolaisaseman myöntämisen edellytykset. Kyseistä säännöstä on näin ollen tulkittava suppeasti (ks. analogisesti tuomio 13.9.2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, 52 kohta).
- 28 Toiseksi on niin, että kun direktiivin 2011/95 tietyissä säännöksissä, kuten 12 artiklan 2 kohdan a alakohdassa, täsmennetään niissä tarkoitettujen rikosten nimenomainen luonne, direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa viitataan mihin tahansa ”erityisen törkeään rikokseen”.
- 29 Kolmanneksi on katsottava, että koska direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdalla, jossa viitataan ”törkeään muuhun kuin poliittiseen rikokseen”, ja kyseisen direktiivin 17 artiklan 1 kohdan b alakohdalla, jossa viitataan ”törkeään rikokseen”, myös on tarkoitus evätä kansainvälinen suojele sellaiselta kolmannen maan kansalaiselta, jonka tekemä rikos on törkeydeltään tietynasteinen, näitä säännöksiä koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on otettava huomioon direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittaessa.
- 30 Yhtäältä tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, että asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomais voi vedota direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ja 17 artiklan 1 kohdan b alakohdassa – joka koskee sitä, että kansainvälisen suojelun hakija on tehnyt ”törkeän rikoksen” – säädettyihin poissulkemisperusteisiin vasta sen jälkeen, kun se on arvioinut kussakin yksittäistapauksessa tiedossaan olevat täsmälliset tosiseikat sen ratkaisemiseksi, onko olemassa vakavaa aiheutta olettaa, että haetun aseman saamisen edellytykset muuten täyttävän henkilön tekemät teot kuuluvat mainitun poissulkemisperusteen alaan, ja kyseessä olevan lainvastaisen teon törkeyden arviointi edellyttää kaikkien kullekin yksittäistapaukselle ominaisten olosuhteiden kattavaa tutkimista (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020,

komissio v. Puola, Unkari ja Tšekki (Tilapäinen mekanismi kansainvälisen suojelun hakijoiden siirtämiseksi), C-715/17, C-718/17 ja C-719/17, EU:C:2020:257, 154 kohta ja tuomio 22.9.2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym., C-159/21, EU:C:2022:708, 92 kohta).

- 31 Toisaalta siltä osin kuin on tarkemmin kyse perusteista, joita on käytettävä rikoksen törkeyden arvioimiseksi direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohtaa sovellettaessa, unionin tuomioistuin on katsonut, että asianomaisen jäsenvaltion rikoslainsäädännössä teosta säädettyyn seuraamukseen perustuva arviointiperuste on tässä yhteydessä erityisen tärkeä olematta kuitenkaan yksin ratkaiseva (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, 55 kohta).
- 32 Lisäksi saman 13.9.2018 annetun tuomion Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713) 56 kohdassa unionin tuomioistuin viittasi Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) tammikuussa 2016 laatimaan selontekoon, jonka otsikko on ”Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU)”, jonka 3.2.2 kohdassa, joka koskee direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, suositetaan, että sen rikoksen törkeyttä arvioitaessa, jonka perusteella henkilöltä saatetaan evätä toissijainen suojelu, on otettava huomioon lukuisia eri seikkoja, kuten kyseessä olevan teon luonne, aiheutetut vahingot, rikosvastuun toteamiseksi vireille pannun menettelyn muoto, teosta säädetyn seuraamuksen luonne ja kysymys siitä, onko suurin osa tuomioistuimista katsonut kyseessä olevan teon täyttävän törkeän rikoksen tunnusmerkistön.
- 33 Neljänneksi direktiivin 2011/95 12, 14, 17 ja 21 artiklan keskinäisestä vertailusta ilmenee kuitenkin, että unionin lainsäätäjät on asettanut erilaisia vaatimuksia niiden rikosten törkeydelle, joihin voidaan vedota kansainvälisen suojelun poissulkemis- tai peruuttamisperusteen soveltamisen tai pakolaisen palauttamisen oikeuttamiseksi.
- 34 Niinpä direktiivin 2011/95 17 artiklan 3 kohdassa mainitaan ”yhden tai useamman rikoksen” tekeminen. Direktiivin 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ja 17 artiklan 1 kohdan b alakohdassa viitataan, kuten tämän tuomion 29 kohdassa todettiin, ”törkeän rikoksen” tekemiseen. Unionin lainsäätäjät on sitä vastoin päättänyt käyttää samoja ilmaisuja mainitun direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa ja 21 artiklan 2 kohdan b alakohdassa vaatiessaan, että asianomainen kolmannen maan kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu ”erityisen törkeästä rikoksesta”.
- 35 Tästä seuraa, että ilmaisun ”erityisen törkeä rikos” käyttäminen direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa korostaa unionin lainsäätäjän valintaa asettaa tämän säännöksen soveltamisen edellytykseksi se, että muun muassa sellainen erityisen ankara edellytys täyttyy, jonka mukaan on oltava olemassa lainvoimainen tuomio sellaisesta poikkeuksellisen törkeästä rikoksesta, joka on törkeämpi kuin rikokset, jotka voivat oikeuttaa kyseisen direktiivin 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan tai 17 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 3 kohdan soveltamisen.
- 36 Direktiivin 2011/95 päätavoitekin, sellaisena kuin se ilmenee tämän direktiivin 1 artiklasta ja direktiivin johdanto-osan 12 perustelukappaleesta, eli sen varmistaminen, että kaikissa jäsenvaltioissa sovelletaan yhteisiä perusteita kansainvälistä suojelua todella tarvitsevien henkilöiden yksilöimiseen, ja vähimmäistason mukaisten etujen varmistaminen tällaisille henkilöille kaikissa jäsenvaltioissa, puoltaa direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan suppeaa tulkintaa.

- 37 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa voidaan soveltaa ainoastaan sellaiseen kolmannen maan kansalaiseen, joka on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu rikoksesta, joka on erityispiirteidensä perusteella katsottavissa poikkeuksellisen törkeäksi siltä osin kuin se kuuluu asianomaisen yhteiskunnan oikeusjärjestystä eniten vahingoittaviin rikoksiin.
- 38 Tältä osin on todettava, että tietyn rikoksen törkeyttä on direktiiviä 2011/95 sovellettaessa tosin arvioitava tämän tuomion 23 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti yhteisten standardin ja kriteerien perusteella, mutta unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltioiden rikosoikeutta ei ole yleisillä toimenpiteillä yhdenmukaistettu. Näin ollen tässä arvioinnissa on otettava huomioon asianomaisen jäsenvaltion rikosoikeusjärjestelmässä tehdyt valinnat siltä osin kuin kyse on yhteiskunnan oikeusjärjestystä eniten vahingoittavien rikosten yksilöimisestä.
- 39 On kuitenkin niin, että koska kyseisessä säännöksessä tarkoitetaan lainvoimaista tuomiota ”erityisen törkeästä rikoksesta” yksikössä ilmaistuna ja koska mainittua säännöstä on tulkittava suppeasti, sen soveltaminen voi olla oikeutettua vain silloin, kun lainvoimaisella tuomiolla on annettu langettava tuomio rikoksesta, joka erikseen tarkasteltuna kuuluu käsitteen ”erityisen törkeä rikos” piiriin, mikä edellyttää, että rikos on tämän tuomion 37 kohdassa tarkoitetulla tavalla törkeä; on täsmennettävä, että tällainen törkeys ei voi johtua sellaisten erillisten lainvastaisten tekojen kumuloitumisesta, joista yksikään ei sellaisenaan ole erityisen törkeä rikos.
- 40 Kuten tämän tuomion 30 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, rikoksen, josta kolmannen maan kansalainen on tuomittu, törkeyden arviointi edellyttää lisäksi kaikkien kyseessä olevalle asialle ominaisten olosuhteiden arviointia. Tältä osin langettavan tuomion perustelut ovat kyseisten olosuhteiden yksilöimiseksi huomattavan merkityksellisiä siltä osin kuin nämä perustelut ilmaisevat sen, miten toimivaltainen rikostuomioistuimisto on arvioinut kolmannen maan asianomaisen kansalaisen käyttäytymisen.
- 41 Lisäksi niiden muiden seikkojen joukossa, jotka on otettava huomioon sen arvioimiseksi, onko rikos törkeydeltään tämän tuomion 37 kohdassa tarkoitetun kaltainen, säädetyn rangaistuksen ja a fortiori määrätyn rangaistuksen luonteella ja määrällä on olennainen merkitys.
- 42 On siis niin, että siltä osin kuin direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaan soveltaminen rajoittuu poikkeuksellisen törkeisiin rikoksiin, ainoastaan sellaista rikosta, joka on oikeuttanut asianomaisessa jäsenvaltiossa yleisesti sovellettavaan rangaistusasteikkoon nähden erityisen ankaran rangaistuksen määräämisen, voidaan pitää mainitussa säännöksessä tarkoitettuna ”erityisen törkeänä rikoksena”.
- 43 Säädetyn rangaistuksen ja määrätyn rangaistuksen lisäksi määrittävän viranomaisen on toimivaltaisten tuomioistuinten valvonnassa otettava huomioon muun muassa tehdyn rikoksen luonne, siltä osin kuin tämä luonne voi osaltaan korostaa asianomaisen yhteiskunnan oikeusjärjestykselle aiheutetun vahingon laajuutta, ja kaikki rikoksen tekemiseen liittyvät olosuhteet, erityisesti mahdolliset lieventävät tai raskauttavat seikat, se, onko kyseinen rikos tahallinen vai ei, sekä kyseisestä rikoksesta aiheutuneiden vahinkojen luonne ja laajuus.
- 44 Kyseessä olevasta rikoksesta rankaisemiseen sovelletun rikosoikeudellisen menettelyn luonteella voi myös olla merkitystä, jos se ilmentää sitä törkeyttä, jota rikosoikeudellisesta menettelystä vastaavat viranomaiset ovat katsoneet kyseisen rikoksen merkitsevän.

- 45 Kyseessä olevan rikoksen mahdollisesti saamaa huomiota tiedotusvälineissä tai yleisön keskuudessa ei sitä vastoin voida ottaa direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa sovellettaessa huomioon, koska tällainen seikka on luonteeltaan lähinnä subjektiivinen ja sattumanvarainen.
- 46 On vielä täsmennettävä, että koska – kuten tämän tuomion 40 kohdasta ilmenee – kyseessä olevan rikoksen arviointi edellyttää kaikkien kyseessä olevalle asialle ominaisten olosuhteiden arviointia, tämän tuomion 40–44 kohdassa esitetyt arviointiperusteet eivät ole luonteeltaan tyhjentäviä ja niitä voidaan siis tarvittaessa täydentää lisäкитеereillä.
- 47 Tässä asiayhteydessä on niin, että vaikka jäsenvaltiot voivatkin muun muassa vahvistaa vähimmäiskynnyksiä, joilla pyritään helpottamaan mainitun säännöksen yhtenäistä soveltamista, tällaisten kynnysten on välttämättä oltava johdonmukaisia tämän tuomion 37 kohdassa tarkoitetun kaltaisen törkeyden kanssa, eikä niiden perusteella missään tapauksessa saada todeta kyseessä olevaa rikosta ”erityisen törkeäksi” ilman, että toimivaltainen viranomais on tutkinut kattavasti kaikki asianomaiselle yksittäistapaukselle ominaiset olosuhteet (ks. analogisesti tuomio 13.9.2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, 55 kohta).
- 48 Ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettu ”erityisen törkeä rikos” on rikos, joka on erityispiirteidensä takia poikkeuksellisen törkeä siltä osin kuin se kuuluu asianomaisen yhteiskunnan oikeusjärjestyksestä eniten vahingoittaviin rikoksiin. Sen arvioimiseksi, onko rikos, josta kolmannen maan kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu, törkeydeltään mainitun kaltainen, on otettava muun muassa huomioon kyseisestä rikoksesta säädetty rangaistus ja siitä määrätty rangaistus, rikoksen luonne, mahdolliset raskauttavat tai lieventävät seikat, se, onko kyseinen rikos tahallinen vai ei, rikoksen aiheuttamien vahinkojen luonne ja laajuus sekä rikoksesta rankaisemiseen sovellettu menettely.

Toinen kysymys

- 49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että vaaran olemassaolo sen jäsenvaltion yhteiskunnalle, jossa asianomainen kolmannen maan kansalainen on, voidaan pitää toteen näytettynä jo pelkästään siitä syystä, että kyseinen kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.
- 50 Kuten tämän tuomion 22 kohdassa todettiin, tämänpäiväisen tuomion Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Törkeän rikoksen tehnyt pakolainen) (C-8/22) 27–42 kohdasta ilmenee, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan soveltaminen edellyttää kahden erillisen edellytyksen täyttymistä eli yhtäältä sitä, että asianomainen kolmannen maan kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta sen toteen näyttämistä, että hän on vaarallinen yhteiskunnalle siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on.
- 51 Unionin lainsäätäjän näin tekemää valintaa sivuuttamatta ei siis voida katsoa, että se, että jompikumpi näistä edellytyksistä täyttyy, riittää osoittamaan, että myös toinen näistä edellytyksistä täyttyy.

52 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että vaaran olemassaoloa sen jäsenvaltion yhteiskunnalle, jossa asianomainen kolmannen maan kansalainen on, ei voida pitää toteen näytettynä jo pelkästään siitä syystä, että kyseinen kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

Kolmas ja neljäs kysymys

53 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelelee kolmannella ja neljännellä kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että tämän säännöksen soveltaminen edellyttää, että toimivaltainen viranomaisen osoittaa, että asianomaisen kolmannen maan kansalaisen sen jäsenvaltion yhteiskunnalle, jossa hän on, aiheuttama vaara on luonteeltaan todellinen, välitön ja vakava ja että pakolaisaseman peruuttaminen on tähän vaaraan oikeassa suhteessa oleva toimenpide.

54 Tämänpäiväisen tuomion Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Törkeän rikoksen tehnyt pakolainen) (C-8/22) 47–65 kohdasta ilmenee, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettu toimenpide voidaan toteuttaa vain, jos asianomainen kolmannen maan kansalainen merkitsee todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa vaaraa jäsenvaltion, jossa hän on, yhteiskunnan perustavanlaatuiselle edulle. Toimivaltaisen viranomaisen asiana on tällaisen vaaran olemassaolon arvioinnin yhteydessä arvioida kaikki kyseessä olevalle yksittäistapaukselle ominaiset olosuhteet.

55 Kuten mainitun tuomion 66–70 kohdassa on korostettu, kyseisen viranomaisen on lisäksi punnittava keskenään yhtäältä vaaraa, jota asianomainen kolmannen maan kansalainen merkitsee sen jäsenvaltion yhteiskunnalle, jossa hän on, ja toisaalta oikeuksia, jotka direktiivin 2011/95 mukaan on taattava tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdan aineelliset edellytykset täyttävillä henkilöille, selvittääkseen, onko mainitun direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttaminen kyseiseen vaaraan oikeassa suhteessa oleva toimenpide.

56 Tästä seuraa, että kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että tämän säännöksen soveltaminen edellyttää, että toimivaltainen viranomaisen osoittaa, että asianomaisen kolmannen maan kansalaisen sen jäsenvaltion, jossa hän on, yhteiskunnan perustavanlaatuiselle edulle aiheuttama vaara on luonteeltaan todellinen, välitön ja riittävän vakava ja että pakolaisaseman peruuttaminen on tähän vaaraan oikeassa suhteessa oleva toimenpide.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa

on tulkittava siten, että

tässä säännöksessä tarkoitettu ”erityisen törkeä rikos” on rikos, joka on erityispiirteidensä takia poikkeuksellisen törkeä siltä osin kuin se kuuluu asianomaisen yhteiskunnan oikeusjärjestystä eniten vahingoittaviin rikoksiin. Sen arvioimiseksi, onko rikos, josta kolmannen maan kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu, törkeydeltään mainitun kaltainen, on otettava muun muassa huomioon kyseisestä rikoksesta säädetty rangaistus ja siitä määrätty rangaistus, rikoksen luonne, mahdolliset raskauttavat tai lieventävät seikat, se, onko kyseinen rikos tahallinen vai ei, rikoksen aiheuttamien vahinkojen luonne ja laajuus sekä rikoksesta rankaisemiseen sovellettu menettely.

- 2) Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa

on tulkittava siten, että

vaaran olemassaoloa sen jäsenvaltion yhteiskunnalle, jossa asianomainen kolmannen maan kansalainen on, ei voida pitää toteen näytettynä jo pelkästään siitä syystä, että kyseinen kansalainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

- 3) Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa

on tulkittava siten, että

tämän säännöksen soveltaminen edellyttää, että toimivaltainen viranomainen osoittaa, että asianomaisen kolmannen maan kansalaisen sen jäsenvaltion, jossa hän on, yhteiskunnan perustavanlaatuiselle edulle aiheuttama vaara on luonteeltaan todellinen, välitön ja riittävän vakava ja että pakolaisaseman peruuttaminen on tähän vaaraan oikeassa suhteessa oleva toimenpide.

Allekirjoitukset